

Upplid. Rydaholms sn.

Se Sm 59.

Tofteryds kyrka.

På Tofteryds kyrkas norra korvägg finns en liten sanctusklocka uppsatt. Den har beskrivits av R. Lindstam (*Om kyrkor som försvunnit och klockor som ha sjungit i Östbo, Västbo och Sunnerbo*, 1935, s. 58) och M. Åmark (*Sveriges medeltida kyrkklockor*, 1960, s. 150). Dess inskrift består av tre latinska bokstäver: AVE jämte två tecken av runliknande utseende, enligt Lindstam **pu**, enligt Åmark möjligen **pr** eller måhända även de avsedda att vara latinsk skrift »GR, begynnelsebokstäverna till tredje ordet i änglahälsningen, GRACIA». Tofteryds klockan torde alltså icke vara att betrakta som runklocka.

61. Runstensholm. Tännö sn.

Pl. 49.

Litteratur: B 1031, L 1247. J Bureus: F a 6 s. 274, F a 5 s. 265, F a 10: 2 s. 112 (hsr i KB); Ransakningarna 1667; J. Peringskiöld: Monumenta 8 bl. 25; S. L. Gahm-Persson: Archivum Smolandicum (hs i UUB) 10 bl. 4 v.; F e 17 (hs i KB) s. 15; C. G. Hilfelting: Resa från Skåne genom Småland Mars år 1792, F m 57: 1 (hs i KB) s. 15; B. A. Ennes: F m 61 (hs i KB), Underrättelser om det gamla fylkeskonungariket Finnheten (1809) s. 37; J. J. Lagergren: Rättelser och tillägg (hs i Växjö Stifts- och landsbibl.) 2 s. 82; N. H. Sjöborg: Samlingar för Nordens fornälskare 3 (1830) s. 130, 180; P. Wieselgren: Ny Smålands beskrifning 3 (1846) s. 65; J. E. Lagergren: Handlingar om Småland, M 104: 14 (hs i KB); J. Allvin: Beskrifning öfver Östbo härad (1852) s. 123; N. G. Djurklou: Antiquariska resor i Östbo, Westbo och Mo härader 1870 (ATA) s. 190, tr. i NSmMedd 11 (1938) s. 17; S. Bugge i Norges Indskrifter med de äldre Runer (1891–1903) s. 220 (not 5 till s. 219), F. J. E. Eneström: Skrivelse till Riksantikvarien den 30/10 1905 (ATA); O. v. Friesen i Småländska hembygdsböcker, 2 (1923) s. 43, jfr NSmMedd 11 (1938) s. 18 not, brev till A. Friberg den 1/6 1931 (NSmArk); C. Härenstam i Från Finnveden 1937 s. 5.

Äldre avbildningar: U. Christofferson: träsnitt i Peringskiölds Monumenta 8 och B 1031; Hilfelting: teckning i aa; Djurklou: teckning i o.a. hs pl. 25; P. Vistrand: teckning 1880 (NSmArk); E. Ihrfors: teckning i Smolandia sacra (ATA) 2 s. 359; v. Friesen: foto den 4/8 1917 (NSmArk); Härenstam: foto i aa s. 3.

Stenen står 400 m N om Tännö kyrka utmed gamla landsvägen, V om lägenheten Runstensholm.

I *Ransakningarna* 1667 läses: »Strax hooss kyrkan Norr, inne i giärdet, utmed store landzwägen, Som löper ifrån Wärmemo till Hälsingborg, står en breder steen, är skrefuen på båda sijdor neder igiönom med rune bokstäfuer, och kallas runesteen.»

I stenens omedelbara närhet N och V om densamma utbreder sig ett gravfält. Stenen står vid dess gräns mot S. Gravfältet avbildades av Ennes, vars teckningar äro återgivna hos Sjöborg i *Samlingar för Nordens fornälskare* 1 (1822) pl. 19 fig. 57, 58. Djurklou skriver (s. 191): »Midt emot runstenen på andra sidan vägen är ett stort graffält, der man ännu oaktadt grustägt och annan förödelse kan räkna öfver 70 synlige men ej oskadade högar samt emellan dem 10 ännu upprätte här och der resta stenar af 2–5 fots höjd.»

Stenen är 144 cm hög, 67 cm bred på det bredaste stället. Runorna äro 9–14 cm höga.

Inskrift:

kupuar : let : resa : stein : pana : eftir . aupa : sun : sin | auk . karl . eftir : stin : sun : sin : |
1 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

kup hialbi : sau .
60 65 70

Guðvarðr (el. *Guðvör*) lét reisa stein þenna eftir Auða, sun sinn, ok Karl eftir Stein, sun sinn. Guð hialpi sálu.

Guðvar let resa denna sten efter Öde, sin son, och Karl efter Sten, sin son. Gud hjälpe själen.

Till läsningen: Vänstra bst till 9 **t** är ej helt bevarad. Över 20 **a** går en spricka i stenen, som har utplånat hst. Av 50 **t** synes endast hst. 68–70 **sau** är felristning för **salu**.

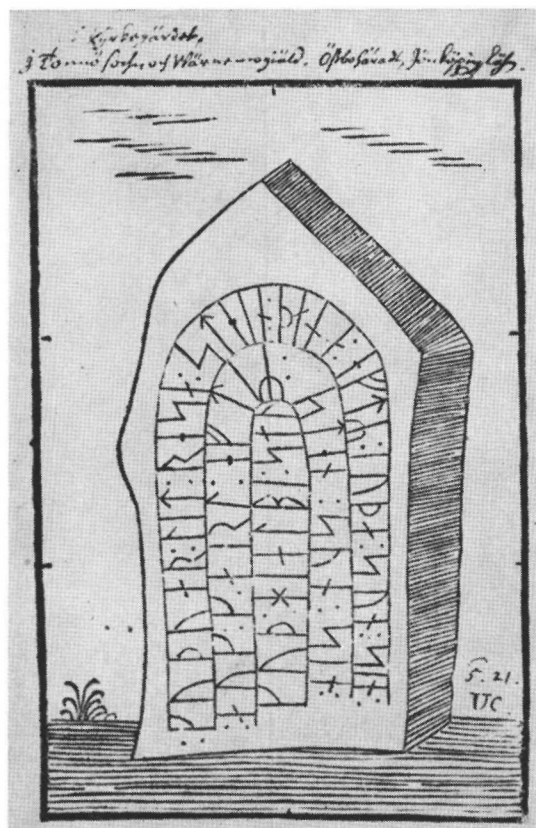

Fig. 29. Sm 61. Runstensholm. Tännö sn. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 1031).

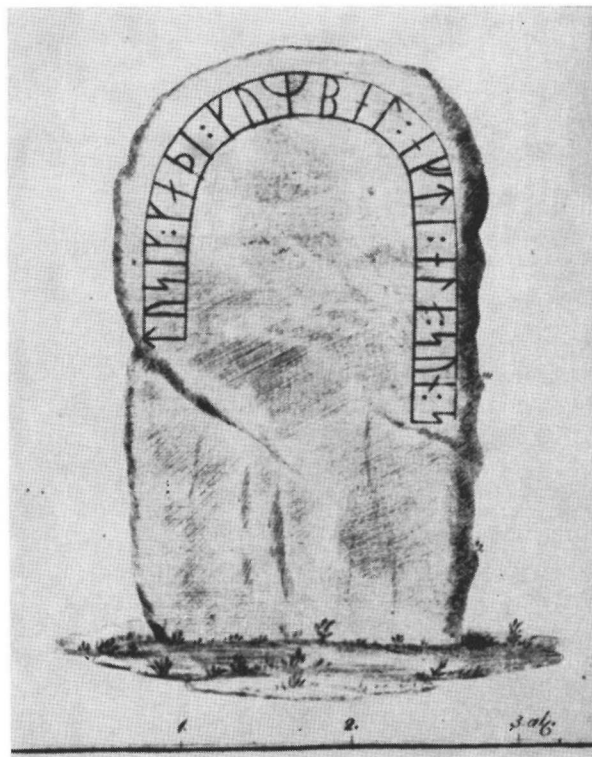

Fig. 30. Sm 62. Ed. Voxtorps sn. Efter teckning av Ennes i Liljegrens Fullständig Baitil.

Bureus originalläsning föreligger i *F a 6*, där runorna 7–9 läsas **lit**, 49–52 **sein**. v. Friesen: 49–52 **s[t]in**.

1–6 **kupuar** kan vara namnet *Guðvar(ð)r*, känt från västnordiskt område och även från fsv. genom *guduarus* DS 1156 (år 1296 Uppland), eller ett mot det västnordiska kvinnonamnet *Guðvör* svarande rsv. *Guðvar*; se Sö 262 och U 1133. — 27–30 **aupa**, ack. av *Auði*, kortnamn till sammansatta namn med *Auð*- som förled. *Auði* finns belagt i en nyfunnen östgötsk runinskrift i S:t Lars k:a, Linköping (se S. B. F. Jansson i *Fornvännen* 1958 s. 255 f.) samt i medeltida svenska källor. I Danmark finnas några exempel, därav två rda. från Skåne och Bornholm. Västnordiskt *Auði* är tämligen vanligt. — Namnen *Karl*, 40–43 **karl**, och *Steinn*, 49–52 **stin**, höra båda till de vanliga.

62. Ed. Voxtorps sn.

Pl. 51.

Litteratur: L 1248. B. A. Ennes: *F m 61* (hs i KB), Underrättelser om det gamla fylkeskonungariket Finnheten (1809) s. 39; J. G. Liljegren (præs.): *Analecta monumentorum ad Ed*, resp. Uddo Ullman (1814) s. 3, Runlära (1832) s. 86, Småland (ATA); E. C. Montahn: *Samlingar till en historisk afhandling om säteriet Stora Edh* (1819) 1 s. 12, 2 s. 24; J. J. Lagergren: *Rättelser och tillägg* (hs i Växjö Stifts- och landsbibl.) 2 s. 76; N. H. Sjöborg: *Samlingar för Nordens fornälskare* 3 (1830) s. 119; P. Wieselgren: *Ny Smålands beskrifning* 3 (1846) s. 54; J. E. Lagergren: *Handlingar om Småland*, M 104: 14 (hs i KB) s. 197; J. Allvin: *Beskrifning öfver Östbo härad* (1852) s. 119; N. G. Djurklou: *Antiqvariska resor i Östbo, Westbo och Mo härader* 1870 (ATA) s. 186, tr. i *NSmMedd* 11 (1938) s. 16; A. Friberg: *Undersökningsprotokoll* (NSmArk); O. v.